

6. Рішення Європейського суду з прав людини від 27 липня 2004 р., судова практика «Ромашов проти України» No 67534/01. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_227#Text (дата звернення: 13.10.2022).

7. Шумило М. М. Квazірегуляторна роль правових висновків Верховного Суду на прикладі справи про відшкодування моральної шкоди у сімейному спорі. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки, 2021. Т. 7. С. 79-86.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/08>

ПІДХОДИ ЩОДО РОЗУМІННЯ ЗОВНІШНІХ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ

Гришок Ю. В.

здобувач вищої освіти другого (магістерського рівня)

факультету права та економіки

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Манько Д. Г.

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін

факультету права та економіки

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Еволюційний розвиток та становлення функцій держави зумовлюються наявністю відповідних чинників – об'єктивних, суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх. Еволюційний розвиток функцій держави відбувається через внутрішні фактори, до яких можна зарахувати загальні закономірності і тенденції розвитку держави в певному напрямі, закономірності і тенденції розвитку економічних, культурних, соціальних напрямів діяльності держави, а також розвиток самої держави. Окрему роль у становленні та розвитку держави відіграють і зовнішні чинники, зокрема становлення держави як суб'єкта міжнародних відносин

У сучасних трансформаційних державах у процесі поступового тривалого переходу до ринкових відносин та становлення якісно нової політичної ідеології відбувається еволюція і в поглядах на зовнішні

функції держави. Потрібно також відзначити, що загалом еволюційний розвиток функцій держави є багатограним процесом, що може здійснюватись в абсолютно різних напрямках і мати різні етапи, проте обов'язково зумовлений історичним типом держави, формами державного устрою, державного правління та політичним режимом.

Зовнішні функції держави - це основні напрями діяльності держави з виконанням нею зовнішніх завдань (захист країни, підтримування порядку, співтовариство з іншими державами тощо) в її відносинах з іншими державами, на міжнародній арені [1].

Вони тісно взаємозв'язані з внутрішніми функціями держави, оскільки їх здійснення в більшості випадків кінцевою метою має забезпечення нормальної життєдіяльності всередині держави. Проте специфіка сфери діяльності, а також форми і способи здійснення зовнішніх функцій дозволяють виділити декілька підходів їх розуміння.

Більшість науковців серед міжнародних функцій виділяють наступні: функцію оборони, функцію забезпечення миру і підтримки світового порядку, функцію інтеграції в світову економіку та функцію співпраці з іншими країнами в розв'язанні глобальних проблем. В контексті відповідного розуміння, кожна функція розглядається окремо, є самостійною та реалізує покладені на неї завдання.

Зокрема, функція оборони країни - у більшості сучасних демократичних держав ґрунтується на засаді підтримки достатнього рівня обороноздатності країни, що відповідає вимогам національної безпеки. В основі наведеної функції лежить два основних завдання, які знижують можливість виникнення збройних конфліктів - захист незалежності і територіальної цілісності держави та виконання міжнародних зобов'язань [2].

До змісту функції забезпечення миру і підтримки світового порядку. входить, по-перше, діяльність щодо роззброєння, ліквідації ядерної зброї, заборони його застосування. Оздоровлення міжнародного стану, зміцнення довіри між державами зробили можливим досягнення реального роззброєння і заборони ядерних випробувань. По-друге, забезпечення співпраці держав у таких царинах, як боротьба з організованою злочинністю, зокрема контрабандою, наркобізнесом, міжнародним тероризмом, по-третє, участь світової спільноти в регулюванні міжнаціональних конфліктів [1].

Функція інтеграції в світову економіку направлена на визнання взаємозалежності держав у сучасному світі, неможливості та невідгоді для держави проводити політику самоізоляції.

Інтеграція ґрунтується на низці засад, головними з яких є: засада суверенітету держав над їх природними ресурсами з урахуванням вільного розпорядження ними; свобода вибору інтеграційних зв'язків;

рівність і взаємовигідна співпраця, вилучення дискримінаційних заходів.

Оскільки взаємозалежність держав охоплює широке коло відносин, зокрема виробничі, науково-технічні, торговельні, валютні, кредитові, транспортні та ін., економічна інтеграція відіграє величезну роль у збереженні світового порядку й у встановленні стабільності відносин між державами. [3].

Функція співпраці з іншими країнами в розв'язанні глобальних проблем є також вкрай необхідною для сучасних держав. Її підвалини становить пошук взаємоприйнятних рішень проблем, які зачіпають інтереси кожного народу й людства в цілому і вимагають міжнародного реагування.

Наведений підхід до розуміння зовнішніх функцій є доволі традиційним, проте в теорії держави та права існує ще один підхід стосовно зовнішніх функцій держави. Прихильники цього підходу М. Манелі, В. Вайхельт, Я. Янєв, М. Піскотін та інші вважають, що в сфері своєї зовнішньої діяльності сучасна держава здійснює одну єдину синкретичну (нерозчленовану) функцію - зовнішню. Ця функція не є монолітною, її аспекти охоплюють різні види зовнішньої діяльності держави: оборону, налагодження співробітництва з іншими країнами тощо. Зокрема, М. Піскотін виділяє в складі єдиної зовнішньої функції держави два її основних аспекти: оборону держави та діяльність з організації економічних, політичних та культурних зв'язків з іншими державами [4].

Наступною, своєрідною позицією, яка визнає існування єдиної зовнішньої функції держави, є концепція, яка отримала назву «мінімуму державних функцій». Її прихильники - Ц. Ціємбінській та Г. Анталффі вважають, що держава здійснює лише дві функції, покликані забезпечити її існування й розвиток, - внутрішньополітичну й зовнішньополітичну. Таким чином, ці дві функції є мінімумом функцій держави, оскільки априорі не може існувати держава, яка не спроможна підтримувати певний внутрішній політичний порядок та забезпечити захист цього порядку від нападу агресивних сусідів. Теоретичним підґрунтям концепції «мінімуму державних функцій» є, зокрема, теза про нерозривну єдність та спільну природу зовнішньої та внутрішньої діяльності держави [5]. Незважаючи на те, що концепція єдиної зовнішньої функції піддавалася активній критиці з боку провідних науковців, цей підхід більш відповідає умовам сьогодення та прогнозам перспективного розвитку функцій держав у майбутньому. Адже в контексті глобалізації, самоусвідомлення людства як єдиного організму, монополярності світу, участі держави в численних різновекторних інтеграційних процесах спостерігається процес налагодження

міжнародних відносин нового типу. Такі відносини характеризуються встановленням стійких добросусідських зв'язків, інтенсивним міжнародним гуманітарним співробітництвом, вступом у різноманітні наддержавні структури - все це сприяє загальному зменшенню напруги в міжнародних відносинах, зміцненню обороноздатності кожної країни, яка є членом певного інтеграційного об'єднання [6].

З огляду на запропоновані концепції, можна дійти висновку, що в глобалізаційних та численних інтеграційних процесів у сучасному світі, а також в процесі становлення засад інформаційного суспільства, не можна задовольнятися одним лише традиційним підходом у процесі дослідження функцій сучасної держави. Особливо це стосується діяльності держави, яка, так би мовити, звернена за її межі, тобто її зовнішніх функцій.

Разом з тим існування на сучасному етапі декількох підходів до визначення зовнішніх функцій, створює перепону для формування єдиного переліку зовнішніх функцій сучасної держави. З огляду на наведене, перед теорією стоїть завдання сформувати єдиний підхід відносно розуміння призначення зовнішніх функцій. Крім того, доречним є також формулювання нових засад зовнішньої політики, які дозволять переосмислити саму суть зовнішньої діяльності сучасної держави та дійти єдиного підходу до їх розуміння.

Література:

1. Теорія держави і права: Навчальний посібник І А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. К.: Юрінком Інтер, 2004. 189 с..
2. Теорія держави і права: підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 2-е вид. перероб. і доп. Дніпропетровськ : Дніпро. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2015 . 468 с.
3. Правознавство: Підручник /Авт. кол.: Демський С.Е., Ковальський В.С., Колодій А.М. (керівник авт. кол.), та ін.; За ред. В.В.Копейчикова. 7-е вид., стереотипне. К.: Юрінком Інтер, 2002. 736 с.
4. Андрусенко О. М. Щодо поняття синкретичної зовнішньої функції сучасної держави. *Другі юридичні читання: Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції 18.05.2005.* К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. С. 5-8.
5. Черноголовкін Н. В. Теорія функцій соціалістичної держави: Юридична література, 1970. 220с.
6. Андрусенко О. М. До питання про зовнішні функції сучасної держави. *Наукові записки. Том 53. Юридичні науки.* 2006 р. С. 43-46.